

Prilog 1.

Tekst uređen prema: Lasan, F., 2019: Turizam kao čimbenik prostornog razvoja Grada Vodica, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet.

1. Položaj i prostorni obuhvat

Naselje Vodice kao središte Grada nalazi se na 45°43' sjeverne geografske širine i na 15°46' istočne geografske dužine. Grad je smješten u Šibensko-kninskoj županiji, 12 km zapadno od županijskog centra Šibenika. Osim s Gradom Šibenikom na zapadu, Grad Vodice administrativno graniči s Gradom Skradinom i Općinom Stankovci na sjeveru te općinama Tribunj i Tisno na istoku (sl. 1). Područje Grada izduženog je oblika te se proteže u smjeru sjever-jug u dužini od oko 26 km. Shodno tome, područje zahvaća tri osnovne funkcionalne cjeline: zaleđe, priobalje te otoke. U zaleđu se nalaze naselja: Grabovci, Gaćelesi, Čista Velika i Čista Mala dok priobalje uz Vodice čini i naselje Srima te oni zajedno čine kompaktnu morfološku cjelinu. Otočje se sastoji od tri veća (Prvić, Tijat i Zmajan) i tri manja otoka (Lupac, Kamenica i Galebinjak), od kojih je jedino otok Prvić naseljen i na kojem se nalaze naselja Prvić Luka i Prvić Šepurine. Prema popisu iz 2021. godine Grad Vodice nastanjuje 8649 stanovnika na ukupnoj površini od 94 km². Položaj Grada poprilično je povoljan budući da se nalazi u srednjem dijelu jadranske obale. Osim toga, kroz područje Grada prolazi državna cestovna prometnica D8, a u neposrednoj blizini nalazi se i autocesta A1.

Sl. 1. Prostorni obuhvat Grada Vodica i smještaj unutar Šibensko-kninske županije

2. Demografska obilježja

Tab. 1. Broj stanovnika naselja u sklopu Grada Vodica od 1961. do 2021.

Naselje	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.	2021.
Čista Mala	760	663	577	596	80	119	132
Čista Velika	536	521	540	533	487	472	405
Gaćezezi	421	418	379	399	206	216	181
Grabovci	112	102	91	81	76	87	75
Prvić Luka	612	404	238	229	191	164	148
Prvić Šepurine	955	623	397	315	262	239	252
Srima	160	184	199	331	599	823	864
Vodice	2872	3257	4160	5050	6116	6755	6592
UKUPNO	6428	6172	6581	7534	8017	8875	8649

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001., DZS; Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011. godine, stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, DZS, 2013., Popis stanovništva 2021., DZS, 2024.

Što se tiče **gospodarske strukture** Grada Vodica, najbolji pokazatelj je udio zaposlenih u ukupnom stanovništvu te udio zaposlenih po sektorima djelatnosti. Prema popisu iz 2011. godine, u Vodicama je svega 2606 stanovnika zaposleno, što je manje od trećine ukupnog stanovništva. Kod tog podatka svakako treba uzeti u obzir i da je nemali broj ljudi zaposlen isključivo u ljetnom dijelu godine, dok određeni broj ljudi još uvijek obavlja posao „na crno” odnosno nisu prijavljeni. Očekivano, najveći udio stanovništva (45,9 %) zaposlen je u tercijarnom sektoru, dok kvartarni sektor koji obuhvaća djelatnosti školstva, zdravstva i javne uprave sudjeluje s 25,7 %. Ukupno dakle, na treći i četvrti sektor otpada čak 71,6 % svih zaposlenih stanovnika na području Grada. Sekundarni sektor zastupljen je s 23,7 %, dok primarni sektor sudjeluje s niskih 2,5 %. stanovništva. Budući da u vodičkom zaleđu ima mnogo vinograda i maslinika, veliki broj stanovništva se u određenom dijelu godine ipak i dalje bavi poljoprivredom. Međutim, bavljenje vinogradarstvom i maslinarstvom te sličnim poljoprivrednim granama relikv je prošlih vremena kada su Vodice bile isključivo težačko mjesto te je više usmjereno na zadovoljavanje vlastitih potreba u kućanstvu (vino, maslinovo ulje, smokve itd.), a puno manje je stabilni izvor prihoda.

3. Razvoj turizma u Gradu Vodicama

Povijesni razvoj turizma

Iako povijest turizma u Hrvatskoj možemo pratiti otprilike od sredine 19. stoljeća, kada se osnivaju prva turistička društva te otvaraju prvi hoteli, u Vodicama se ova grana gospodarstva javlja tek nakon Drugog svjetskog rata. Periodizacija razvoja turizma u Vodicama (s dodatkom četvrtog razdoblja) napravljena je prema knjizi „Vodička turistička kronika” autora Jerka Latina (2005) koja predstavlja prvo sveobuhvatno djelo o razvoju turizma na ovom prostoru. Najznačajniju ulogu u pokretanju

turizma u Vodicama odigralo je Turističko društvo Vodice, osnovano 1955. godine, koja se uzima kao službeni početak bavljenja turizma u Vodicama. Unatoč tome, još 1949. godine u „Pregledu turističkih i kupališnih mjesta Dalmacije” navode se i Vodice koje posjeduju lijepu kupališnu plažu te gostionicu *Kozara* unutar koje se nalazi 7 soba sa 12 kreveta. Također se spominje i smještaj u privatnim kućama što jasno sugerira da su Vodičani i prije 1955. počeli razmišljati o turizmu kao o potencijalno novoj grani gospodarstva.

3.1. Razdoblje od 1955. do 1970.

Inicijator osnivanja Turističkog društva bila je tadašnja Općina Vodice, a velike zasluge idu i prvom predsjedniku Srećku Batoru koji je svojom predanošću turizmu zaslužio titulu doživotnog počasnog predsjednika društva. U to doba dok su u drugim mjestima na obali (Opatija, Crikvenica, Hvar, Dubrovnik...) već uvelike djelovali luksuzni hoteli i uređene plaže, Vodice su i dalje bile težačko selo, prepuno domaćih životinja u stajama iz kojih se širio neugodan miris. Stoga je prve turističke djelatnike u Vodicama čekao težak zadatak uređenja mjesta i postavljanja osnovne turističke organizacije. Tada se pristupilo konceptu dobrovoljnog rada, te su svi sposobni mještani bili obavezni godišnje odraditi određeni broj besplatnih radnih dana na uređenju mjesta. Na taj način se u kratkom roku probio put do poluotoka Punta (gdje se danas nalazi istoimeni hotel), sredila su se kupališta, posađeni su tamarisi, instalirani su tuševi i ostala popratna infrastruktura. Ovo razdoblje turizma okarakterizirano je kao radničko-sindikalno razdoblje budući da su radnička odmarališta predstavljala temelj smještajnih kapaciteta u počecima vodičkog turizma. Tako je godine 1956. izgrađeno je prvo radničko odmaralište *Grafika Zagreb*, kojem je mjesna vlast poklonila 2000 m² građevinskog terena (Latin, 2005). Općenito je na razini cijele države u tom razdoblju došlo do *booma* u gradnji odmarališta, koja su nerijetko zauzimala najvrjednije pozicije u turističkim mjestima. Rezultat je to činjenice da je briga za turizam prebačena sa državnih organa na društvene organizacije (Vukonić, 2005). Nekoliko godina kasnije grade se i druga odmarališta: *Lilet* 1958. i *Tempo* 1959. godine. U idućim godinama otvaraju se i restorani, moteli, a radi se i na postavljanju vodovoda. No, prekretnicu u vodičkom turizmu predstavljala je Jadranska magistrala, koja je tek 1962. godine stigla do Vodica. Cesta je Vodice približila ostatku zemlje i inozemstvu, a u isto vrijeme asfaltirane su i neke ulice u centru mjesta. Krajem 1960-ih godina jača izgradnja turističke infrastrukture, te se grade i prvi hoteli. Važan događaj u cjelokupnom gospodarskom životu Vodica predstavljalo je osnivanje Hotelsko trgovačkog poduzeća *Vodičanka* koja je ubrzo preuzela ugostiteljstvo (restorane *Kozara*, *Borik* i *Plava plaža*) od šibenskog poduzeća *Rivijera*. Godine 1967. *Vodičanka* počinje sa izgradnjom hotela Punta zajedno s tri depandanse *Arausa*, *Arausana* i *Antonina*. Hotel je službeno otvoren 1969. godine kada kreće i izgradnja hotela Olympije te apartmanskog naselja Ville Gloriette. Iste godine dovršena je dogradnja i proširenje hotela Imperial u vlasništvu spomenute *Rivijere*. Hotel *Olympia* svoja je vrata otvorio 1972. godine tako da su Vodice sveukupno u vremenu od tri godine dobile 2270 kreveta u hotelima A i B kategorije, a osim toga su raspolagale i sa 3000 kreveta u privatnom smještaju, 1000 mjesta u kampovima, 7 stalnih te 35 sezonskih odmarališta (Latin, 2005). Ovaj ubrzani razvoj turističke infrastrukture rezultirao je velikim porastom broja turističkih dolazaka. Prve 1955. godine zabilježeno je 1984 dolaska i to mahom domaćih gostiju, dok je 1969. godine ta brojka iznosila 28 080 dolazaka, od čega se čak 44,6 % (12 540) odnosi na dolaske stranih gostiju (Latin, 2005).

3.2. Razdoblje od 1970. do 1990.

U ovom razdoblju nastavlja se intenzivna izgradnja turističkog smještaja i ostalih sadržaja. Otvaranje tri velika hotela označilo je prelazak iz radničko-sindikalnog u masovni sezonski turizam poznatiji kao 3S turizam². Općenito se u Hrvatskoj, u desetogodišnjem razdoblju od 1965. do 1975., pojavilo

ukupno 94 840 novih postelja te 284 907 jedinica u komplementarnim kapacitetima za smještaj. Takvo se povećanje smještajnih kapaciteta nije više nikad ponovilo (Vukonić, 2005). Povećanje kapaciteta i samih turističkih dolazaka utjecalo je i na procvat trgovine i ugostiteljske djelatnosti. To je naravno rezultiralo otvaranjem novih radnih mjesta što je izuzetno pozitivna posljedica. I dok je godine 1967. opskrbu Vodica obnašalo 12 prodavaonica, 1980. godine ih je poslovalo čak 30. Osim toga, posluje još 8 prodavaonica duhana i novina te veći broj sezonskih suvenirica (Latin, 2005). Što se tiče ostale infrastrukture koja nije direktno determinirana razvojem turizma, valja spomenuti otvaranje dječjeg vrtića 1978. godine, te gradnju nove osnovne škole 1982. godine. Osobito velik projekt predstavljala je izgradnja marine, budući da je izgrađena na nasutom prostoru gdje je nekad bilo more. Otvorena je 1984. godine te je imala 380 vezova i 60 na suhom. Uz novoizgrađenu marinu egzistirala je još i sportska lučica u sastavu hotela *Imperial*, dok je slična takva otvorena i u sklopu hotela *Olympije* 1986. godine. Ovim projektima, Vodice se konačno okreću moru te svojoj turističkoj ponudi dodaju i aspekt sve popularnijeg nautičkog turizma. Nadalje, 1970-ih godina jačala je i ponuda kulturno zabavnih manifestacija, a središnje mjesto predstavljalo je *Vodičko ljeto* koje je prvi puta organizirano 1978. godine. *Vodičko ljeto* zapravo je obuhvaćalo niz priredbi na vodičkim trgovima u kojima su sudjelovali brojni ansambli i muzički sastavi. Također, bitno je spomenuti i danas najpoznatiji ljetni događaj u Vodicama, a to je *Vodička fešta* koja je prvi puta održana 1975. godine te se danas tradicionalno održava 4. kolovoza i na taj način predstavlja svojevrsni vrhunac ljetne sezone u Vodicama. Možemo reći da su Vodičani sa svojom gostoljubivošću, kulturno-zabavnom te gastronomskom ponudom uspijevali nadomjestiti manjak kulturno-povijesne baštine, infrastrukturne probleme i ostale manjkavosti u tadašnjoj turističkoj ponudi. Ubrzo se u Vodicama osjetio nedostatak stručne radne snage, pa se organizira doškolovanje ugostiteljskih radnika (konobara, kuhara, sobarica itd.) te tečajevi stranih jezika. Osim toga, zapošljava se i radna snaga iz okolnih mjesta: Šibenika, Bilica, Tribunja, Pirovca i dr. Godine 1980. osnovan je *Turist biro*, koji se bavio posredovanjem u prodaji i plasmanu kapaciteta privatnog smještaja, te se od tada Turističko društvo više nije bavilo privrednom djelatnošću. Možemo reći da od tada započinje najuspješnije razdoblje turizma u Vodicama u periodu prije Domovinskog rata budući da je u porastu: broj noćenja (posebice inozemnih gostiju) (sl. 5), prosječno korištenje kapaciteta u privatnom smještaju te bruto promet. Također, i na razini cijele Hrvatske, najuspješnije razdoblje bilo je od 1986. do 1988. Godine 1986. ostvaren je najveći broj noćenja ikada: više od 68 milijuna, pri čemu oko 87 % otpada na noćenja inozemnih turista (Vukonić, 2005). U Vodicama je najuspješnija godina bila 1987. kada je ostvareno rekordnih 686 126 noćenja, od čega se 64 % (439 121) odnosi na noćenja inozemnih gostiju. Koncem osamdesetih godina (1988. – 1990.), zbog teške ekonomske situacije u državi, dolazi do naglog opadanja interesa za putovanja kod domaćih gostiju. Na izazove s turističkog tržišta reagirala je *Vodičanka* koja je svoje hotele *Puntu* i *Olympiju* renovirala i opremila brojnim dodatnim sadržajima (Latin, 2005). Unatoč prvim pozitivnim rezultatima osuvremenjivanja turističke ponude, zbog turbulentne društveno-političke situacije 1990. godine, neminovno dolazi do velikog pada u broju turističkih dolazaka i noćenja.

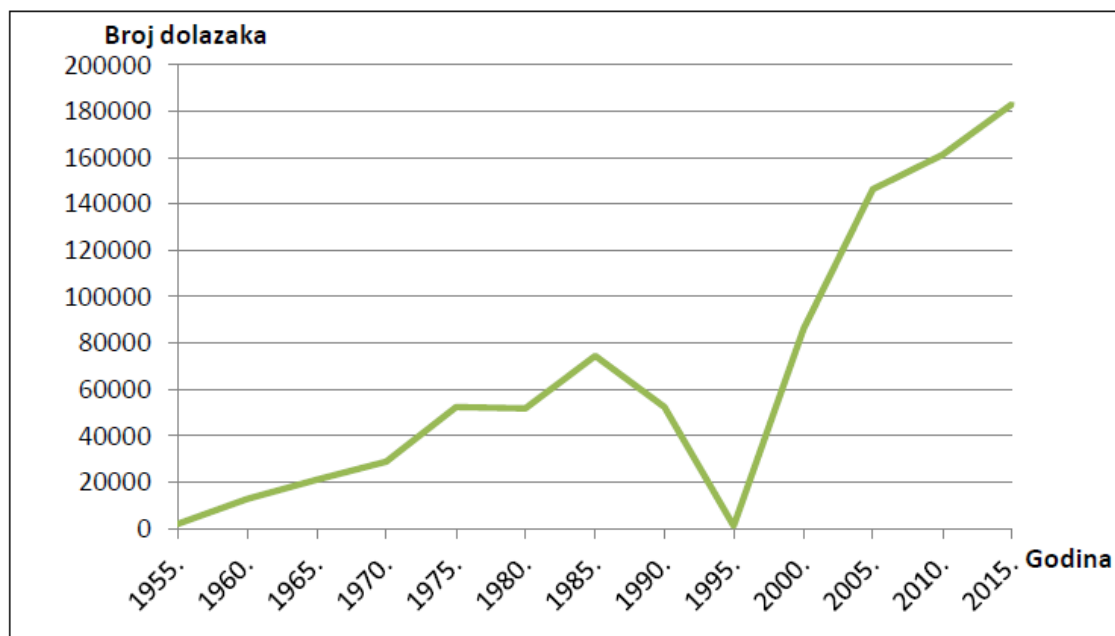
3.3. Razdoblje od 1990. do 2005.

Napeta društveno-politička situacija kulminirala je 1991. izbijanjem Domovinskog rata. U Vodicama je osobito teška situacija bila u rujnu iste godine kada su neprijateljske snage došle nadomak Vodica, koje su danima bile izložene snažnim zračnim napadima. Sve gospodarstvo je paralizirano, a najveće tvrtke *Vodičanka* i *Autoremont* pretvorene su u logističke baze Hrvatske vojske. U zračnim napadima pogođeni su i hoteli *Punta*, *Olympia* te *Imperial* u koje se, kao i u ostale raspoložive hotelske i odmarališne kapacitete, par mjeseci kasnije useljavaju izbjeglice i prognanici iz Vukovara,

Vinkovaca, Gospića te sa cijelog šibenskog područja i ostalih ratom pogođenih dijelova RH i BiH. Nakon sedam dana strepnje, hrvatske snage ostvarile su pobjedu čime je otklonjena opasnost od okupacije Vodica, a oslobođene su i glavne prometnice (Latin, 2005). No, iduće četiri godine Vodice su nastavile živjeti u strahu, povremeno su bile izložene granatiranju te nije bila moguća nikakva turistička djelatnost. Nakon završetka rata 1995. godine život se polako normalizira, a kreće se i s obnovom mjesta. Renoviraju se smještajni kapaciteti te se organiziraju i brojni dobrovoljni radovi kao što je čišćenje plaža i parkova. Rezultat je vidljiv već 1996. godine kada je zabilježeno 107 949 noćenja, od čega čak 50 % stranih. Iduće godine, nakon što su ispunjeni svi potrebni uvjeti, Vodice dobivaju status Grada. To je značilo bolju organizaciju i učinkovitiji gospodarski i društveni život na području Grada. Kreće se u uređenje i rekonstrukciju brojnih ulica i trgova, a naglasak je i na boljem komunalnom uređenju. Najvažniji projekti u fizionomskom aspektu bili su popločenje trga dr. Franje Tuđmana i postavljanje „krune” na dva bunara te uređenje parka kod tržnice (2004. godine). Također, važan događaj predstavljala je i obnova zgrada u kojima se nalazila stara škola te je na istom mjestu otvoreno novoosnovano Veleučilište, a nekoliko godina kasnije i novi moderni turistički ured. Dakle, početkom 21. stoljeća turizam se nastavio razvijati sličnom brzinom kao i prije rata, pokazatelj čega je i konstantni porast u broju dolazaka i noćenja. Već 2000. godine premašen je do tada rekordni broj turističkih dolazaka iz 1986., a rekordan broj noćenja zabilježen godinu poslije, 1987., premašen je 2003. godine. Usporedo s tim, sve više jačaju i neki negativni procesi kao što su: apartmanizacija, narušavanje graditeljskog nasljeđa i devastacija prirodnog krajolika. Turizam sve više poprima oblike masovnog s kupališnim turizmom u središtu, a zanemaruju se selektivni oblici turizma te se slabije iskorištava tradicija lokalnog stanovništva.

3.4. Razdoblje od 2005. do danas

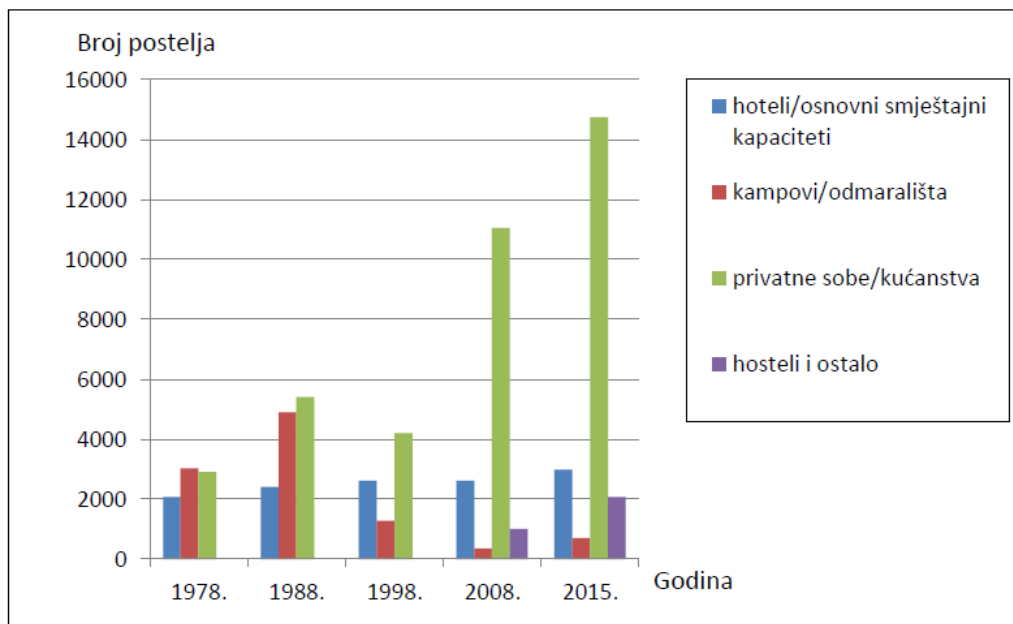
Potpuni završetak poslijeratne obnove označio je početak posljednjeg razdoblja u kojem se nastavlja turistički rast u svim segmentima. Najveći porast dogodio se upravo između 2005. i 2006. godine kada je prvi puta zabilježeno milijun noćenja (1 063 417) što je porast od čak 294 374 noćenja u odnosu na prethodnu godinu. Također se nastavlja ulaganje u infrastrukturu, s posebnim naglaskom na čistoću i uređenost mjesta, čemu svjedoče i nagrada *Plavi cvijet* koju su Vodice zavrijedile više puta u različitim 17 kategorijama (URL 3). Sve se više turizam seli i na otoke, a pozitivan primjer je otvaranje *Memorijalnog centra Faust Vrančić* u Prvić Luci. Na atraktivnoj lokaciji, u zgradi bivše osnovne škole, 2008. godine otvoren je i moderno opremljen Ured Turističke Zajednice Grada Vodica. No ipak, vodički turizam više se odvija stihijski a manje prema nekim određenim smjernicama. Poseban problem je sezonalnost budući da se glavnina turističkog prometa i dalje odvija unutar svega dva mjeseca u godini te je potrebno raditi na projektima koji bi produžili sezonu. Pozitivan primjer je ulaganje u manifestacije kao što su *Bakanalije*, *Uskrs u Vodicama* te *CMC Festival* koje se redom ne odvijaju u glavnom dijelu sezone. Za razvoj nekih selektivnih oblika turizma kao što je sportsko-rekreacijski i kongresni preduvjet je i poboljšanje kvalitete hotelskog smještaja pri čemu valja istaknuti izgradnju hotela *Olympia Sky* 2017. godine. Nadalje, planirano ili ne, Vodice sve više postaju destinacija zabave i noćnog života, što sa sobom neminovno nosi pregršt problema. Glavnina noćnih klubova i kafića nalazi se u samom centru naselja, a buka koju emitiraju postala je veliki uteg kako lokalnom stanovništvu tako i dijelu gostiju. Posljedično, to dovodi do promjene u strukturu gostiju pa tako sve više dominira mlađa populacija koja je uglavnom slabije platežne moći od starije. Unatoč problemima, većina statističkih pokazatelja je iz godine u godinu u porastu.

. Broj dolazaka turista u Gradu Vodicama 1955.-2015.

4. Receptivni faktor ponude Grada Vodica – smještajni kapaciteti

U počecima vodičkog turizma prvo se grade radnička odmarališta, a privatna kućanstva se prenamjenjuju i uređuju za prihvrat prvih turista. Tek krajem 1960-ih i početkom 1970-ih godina počinju se graditi prvi hotelski smještaji. Međutim, nakon otvaranja tri najznačajnija vodička hotela (*Olympia*, *Punta* i *Imperial*) u idućim desetljećima nema značajnog povećanja smještajnih kapaciteta u hotelima i ostalim osnovnim smještajnim kapacitetima (pansioni, apartmanska naselja itd.). Budući da smo nekadašnja radnička odmarališta i odmarališta za djecu i mladež svrstali u istu kategoriju sa kampovima, 1978. godine upravo je ta kategorija smještaja sudjelovala s najviše postelja u ukupnim kapacitetima Grada. Međutim, privatne sobe i hoteli nisu puno zaostajali te su sve tri kategorije smještaja sudjelovale sa dvije do tri tisuće postelja. U periodu od idućih deset godina dolazi do velikog porasta kapaciteta kako u privatnim sobama tako i u kampovima i odmaralištima, dok hotelski smještaj i dalje stagnira. U idućim desetogodišnjim periodima došlo je do izrazite prevlasti smještajnih kapaciteta u privatnim sobama, čime je pridonijelo i zatvaranje nekadašnjih radničkih odmarališta. Kao posljednja u analizi uzeta je 2015. godina, dakle netom prije uvođenja sustava *eVisitor* kada su se metodologija i kategorije smještaja ponešto izmijenile. Te je godine čak 71,8 % svih postelja zabilježeno u sklopu kućanstava, hotelski smještaj je ponešto porastao, a značajna je i četvrta kategorija u koju se ubrajaju hosteli i ostali smještajni kapaciteti u sklopu ugostiteljskih objekata.

Smještajni kapaciteti Grada Vodice prema vrstama od 1978. do 2015.

Što se tiče hotelskog smještaja, na području Grada Vodica djeluju tri veća hotela odnosno četiri ako izdvojimo „novu” *Olympiju* te desetak manjih hotela. Kao što je spomenuto, sva tri velika hotela izgrađena su u ranoj fazi razvoja turizma u Vodicama. Također, današnje apartmansko naselje *Ville Matilde*, otvoreno je još 1970. godine pod nazivom *Ville Gloriette*. Pored hotela *Olympia* 2017. izgrađen je novi moderno opremljeni hotel *Olympia Sky* te zajedno ovaj kompleks raspolaže sa 794 ležaja što ga čini najvećim hotelskim kompleksom na području Vodica. Svi vodički hoteli nalaze se izvan centra naselja. Dvije su glavne hotelske zone: uski obalni pojas između Vodica i Srima (*Hangar*) te poluotok Punta. Noviji manji hoteli izgrađeni su u novim gradskim predjelima kao što su Stablinci. Hotel *Duje* nalazi se u Srimi dok je jedini hotel koji se ne nalazi na području priobalja hotel *Maestral*, u Prvić Luci. Otvoren je 2004. u staroj kamenoj zgradi koja je tada adaptirana u moderni hotel. U Vodicama djeluje i 12 kampova no oni imaju nižu razinu kvalitete (dva kampa sa po 3 zvjezdice) te samim time i manje značenje u smještajnoj ponudi Grada. U smještajnoj ponudi Grada dominira dakle privatni smještaj u kućanstvima. Čak 96,6 % svih postelja u privatnom smještaju nalazi na području priobalnih naselja Vodice i Srima. Što se tiče naselja u zaleđu, oni su se tek prije par godina uključili u turističke trendove te se na tom području nalazi ukupno svega 8 objekata koji nude smještaj turistima.

4.1. Vikendaštvo

Značajan element fizionomske preobrazbe prostora predstavlja fenomen vikendaštva. Pod pojmom vikendica smatramo sve stambene jedinice (kuće i stanove) koje se rabe za odmor i rekreaciju, tijekom kraćih praznika ili u komercijalne svrhe (npr. iznajmljivanje turistima). „Nakon osamostaljenja i okončanja rata, u Hrvatskoj je došlo do stihijskog, neplanskog porasta broja stanova za odmor i rekreaciju, najčešće u obliku višestambenih objekata s apartmanima, nalik zgradama u novijim gradskim četvrtima, često bez ikakva uporišta u prostorno-planerskoj regulativi” (Opačić, 2005, 406). Također, valja istaknuti činjenicu da vikendice u pravilu zauzimaju najkvalitetnije, estetski najatraktivnije dijelove obalnih, brdsko-planinskih i ruralnih područja što nerijetko rezultira sukobom s ostalim djelatnostima koje pretendiraju na isti prostor, poput turizma, poljoprivrede ili šumarstva

(Plut, 1977 prema Opačić, 2009). Utjecaj turizma mjerljiv je u omjeru stalno i povremeno naseljenih stanova. Iako u stanove za povremeno stanovanje, osim stanova za odmor i rekreaciju, prema popisnoj metodologiji spadaju i stanovi koji se koriste za vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi, njihov je broj u Vodicama 2011. godine bio izrazito malen (0,05 %), stoga je zanemariv. Treća kategorija su stanovi u kojima se samo obavlja djelatnost, a to je u pravilu iznajmljivanje turistima, s malim udjelom (0,09 %) ostalih djelatnosti.

Gradnjom vikendica i formiranjem novih gradskih četvrti, osim što se povećava izgrađenost prostora, dolazi do potrebe za širenjem mreže raznih usluga, kao što je komunalna infrastruktura, trgovina i ugostiteljstvo. Prometna mreža predstavlja najveći problem upravo u pojedinim dijelovima naselja, gdje se dogodila stihijska izgradnja pretežito stambenih građevina bez jasne i svrsishodne ulične mreže (Prostorni plan uređenja Grada Vodice, 2006). Na području Vodica i Srime tako primjerice i dalje postoje ulice ili dijelovi ulica u novijim predjelima koje nisu asfaltirane ili nemaju javnu rasvjetu. Također, budući da se često gradnja vikendica odvija bez stručnog nadzora te je prepuštena inicijativi pojedinca, zbog različitih veličina, materijala i oblika vikendica dolazi do ambijentalnog nesklada unutar jedne ulice ili vikendaške zone (Jeršić, 1987 prema Opačić 2009).

Tab. 1. Stanovi prema korištenju na području Grada Vodice 1971., 1991., 2011. i 2021.

Kategorija stanova	Broj po godinama			
	1971.	1991.	2011.	2021.
stanovi za stalno stanovanje	1715	2642	4395	7697
stanovi za povremeno stanovanje	439	2397	5610	4053
stanovi za obavljanje djelatnosti	-	164	2176	3662
UKUPNO	2154	5203	12 181	15 412

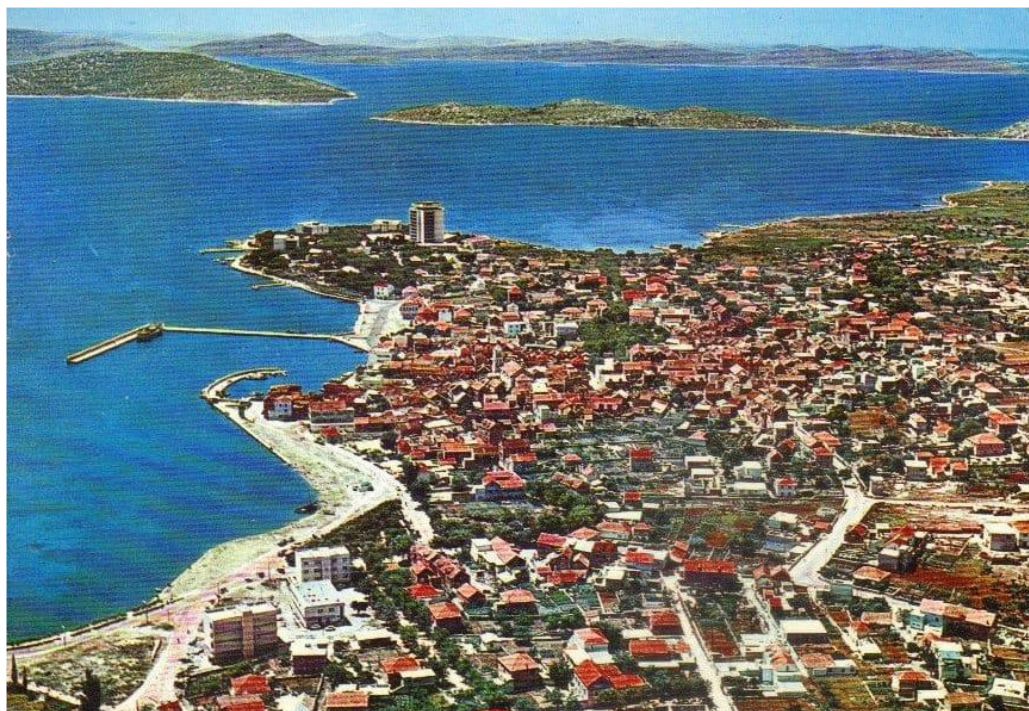
Izvor: Popis stanovništva i stanova 1971., Stanovi, korišćenje i nastanjena lica, rezultati po naseljima i opštinama, Knjiga 1, SZS, Beograd, 1972.; Popis domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991. godine, Stanovi prema korištenju i druge nastanjene prostorije, Dokumentacija 888, DZS, 1995.; Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011., Stanovi prema načinu korištenja, DZS, Zagreb, 2013.; Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021., Stanovi prema načinu korištenja, DZS, Zagreb, 2022.

Tab. 2. Stanovi za odmor i rekreaciju po naseljima Grada Vodice 2011.

Naselje	Broj stanova za odmor i rekreaciju
Vodice	3619
Srima	1352
Prvić Šepurine	308
Prvić Luka	271
Čista Velika	50
Grabovci	7
Gačelezi	-
Čista Mala	-
UKUPNO	5607

Izvor: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2011., Stanovi prema načinu korištenja, DZS, Zagreb, 2013.

5. Fizionomska promjena Grada Vodice

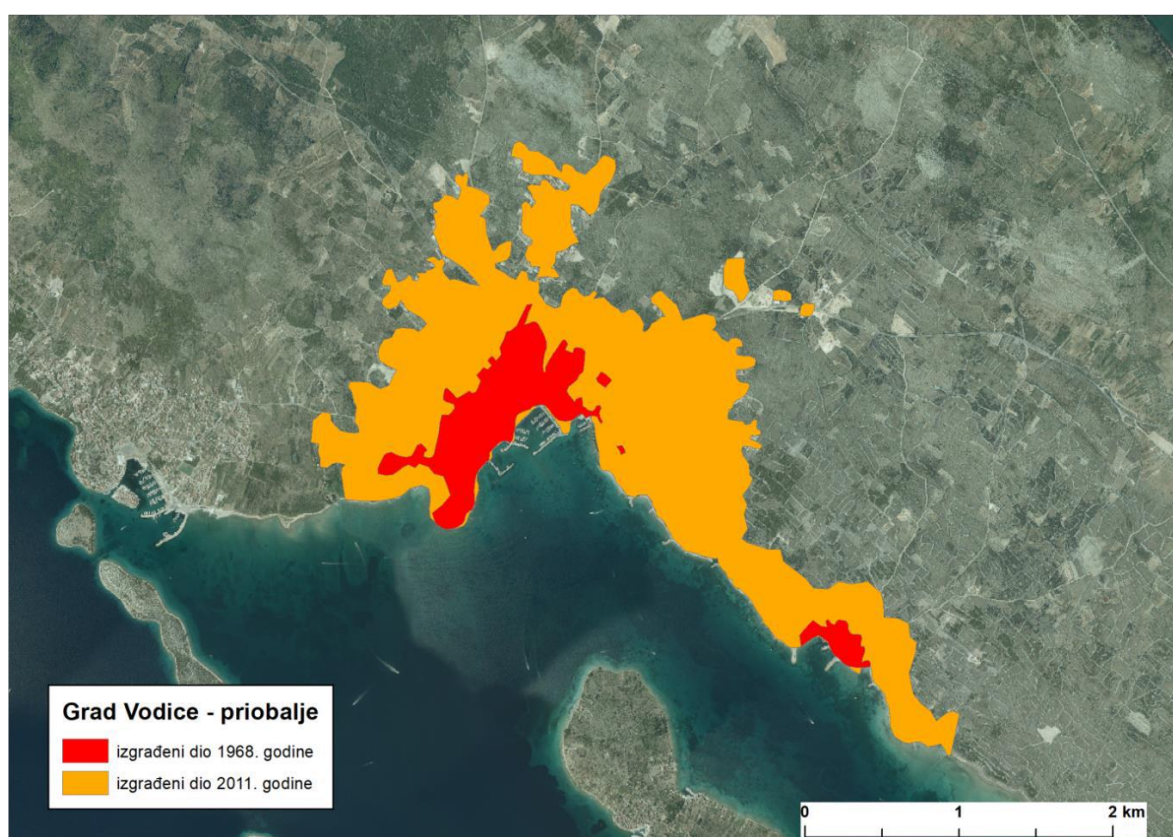
Sl. 1. Naselje Vodicë početkom 70-ih godina 20. stoljeća

Izvor: Grupa na Facebooku „Vodicë u srcu i duši”

Sl. 2. Naselje Vodice 2018. godine

Izvor: Google maps

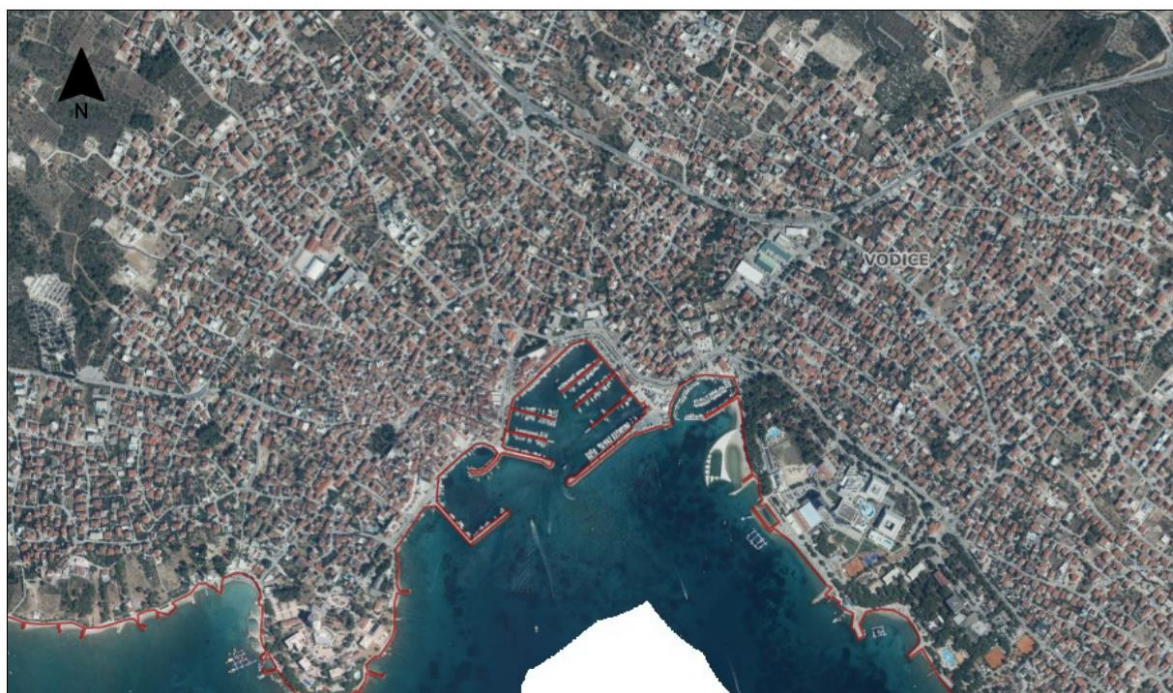
Sl. 3. Širenje površine izgrađenoga dijela priobalja Grada Vodice 1968. – 2018.

Izvor: Lasan, Filip prema ISPU

Sl. 4. Vodice 1968. – digitalna ortofoto karta

Izvor: <https://ispu.mgipu.hr/#/> (pristupljeno 5. travnja 2024.)

Sl. 5. Vodice 2024. – digitalna ortofoto karta

Izvor: <https://ispu.mgipu.hr/#/> (pristupljeno 5. travnja 2024.)

Sl. 6. Plan naselja Vodice

Izvor: TZ Vodice

PRILOG 6.

VRSTA REFERENCE TYPE OF REFERENCE	CITIRANJE U TEKSTU CITING IN THE TEXT		REFERENCA U POPISU LITERATURE I IZVORA REFERENCE IN THE LIST OF REFERENCES
	Hrvatski Croatian	Engleski English	
Članak u časopisu Paper in a journal	(Klarić, 2016)	(Klarić, 2016)	Klarić, Z., 2016: Geographical Aspects of the Territorial Organisation of Croatia and Comparison with Other European Countries, <i>Croatian Geographical Bulletin</i> 78 (2), 49-75, DOI: 10.21861/HGG78.02.02. Broj 78 označuje godište (volumen) časopisa, (2) broj sveska unutar godišta, 49-75 paginaciju rada u svesku, a DOI: 10.21861/HGG78.02.02 označuje DOI rada. No. 78 denotes the year (volume) of the journal, (2) the number of the volume within the particular year, 49-74 indicates the page numbers within the volume, while DOI: 10.21861/HGG78.02.02 is the DOI of the paper.
Članak u časopisu s 3 i više autora Paper in a journal with 3 or more authors	(Lozić i dr., 2006)	(Lozić et al., 2006)	Lozić, S., Fuerst-Bjeliš, B., Perica, D., 2006: Quantitative-geomorphological and Environmental historical Impact on the Ecological Soil Depth; Northwestern Croatia, <i>Hrvatski geografski glasnik</i> 68 (1), 7-25.
Članak objavljen na dva jezika Journal published bilingually	(Winde, 2015)	(Winde, 2015)	Winde, F., 2015: Uranium pollution in South Africa: past research and future needs/Onečišćenje uranijem u Južnoafričkoj Republici: prošla istraživanja i buduće potrebe, <i>Hrvatski geografski glasnik</i> 77 (2), 33-53.
Članak u zborniku radova Paper in proceedings	(Bočić i dr., 2014)	(Bočić et al., 2014)	Bočić, N., Buzjak, N., Kern, Z., 2014: Some New Potential Subterranean Glaciation Research Sites from Velebit Mt. (Croatia), in: <i>6th International Workshop on Ice Caves</i> (eds. Lewis, L. et al.), National Cave and Karst Research Institute, Carlsbad, 72-76.
Poglavlje u knjizi Chapter in a book	(Russo i Van der Borg, 2008)	(Russo and Van der Borg, 2008)	Russo, A. P., Van der Borg, J., 2008: Area Regeneration and Tourism Development: Evidence from Three European Cities, in: <i>Cultural Resources for Tourism: Patterns, Processes and Policies</i> (eds. Jansen-Verbeke, M. et al.), Nova Science Publishers, New York, 197-213.
Knjiga Book	(Graham i dr., 2000)	(Graham et al., 2000)	Graham, B., Ashworth, G. J., Tunbridge, J. E., 2000: <i>A Geography of Heritage: Power, Culture and Economy</i> , Arnold, London.
Urednička knjiga s jednim urednikom Editorial book with one editor	(ur. Butler, 2006)	(ed. Butler, 2006)	Butler, R. W. (ed.), 2006: <i>The Tourism Area Life Cycle, Vol. 1: Applications and Modifications</i> , Channel View Publications, Clevedon.
Urednička knjiga s više urednika Editorial book with more than one editor	(ur. Jackson i dr., 2016)	(eds. Jackson et al., 2016)	Jackson, P., Spiess, W., Sultana, F. (eds.), 2016: <i>Eating, Drinking, Surviving, The International Year of Global Understanding - IYGU</i> , Springer International Publishing, DOI: 10.1007/978-3-319-42468-2.
Članak na internetskoj stranici Paper on the internet page	(Faričić, 2003)	(Faričić, 2003)	Faričić, J., 2003: Postoji li danas Dalmacija?, http://www.geografija.hr/hrvatska/postoji-li-danas-dalmacija/ (6. 2. 2016.)

VRSTA REFERENCE TYPE OF REFERENCE	CITIRANJE U TEKSTU CITING IN THE TEXT		REFERENCA U POPISU LITERATURE I IZVORA REFERENCE IN THE LIST OF REFERENCES
	Hrvatski Croatian	Engleski English	
Tiskana publikacija Published publication	(<i>Popis stanovništva, 2003</i>)	(<i>Census of population, 2003</i>)	<i>Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima / Census of population, households and dwellings 31 March 2001: Population by sex and age, by settlements</i> , Statistička izvješća / Statistical Reports 1167, Državni zavod za statistiku / Croatian Bureau of Statistics, Zagreb, 2003.
Publikacija na CD-ROM-u Publication on CD-ROM	(<i>Naselja i stanovništvo, 2005</i>)	(<i>Population and Settlements, 2005</i>)	<i>Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. – 2001. / Population and Settlements in the Republic of Croatia 1857–2001</i> , Državni zavod za statistiku / Croatian Bureau of Statistics, Zagreb, 2005.
Publikacija na internetu Publication on the internet	(<i>Popis stanovništva, 2013</i>)	(<i>Census of population, 2013</i>)	<i>Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo prema starosti i spolu, po naseljima / Census of population, households and dwellings in 2011: Population by sex and age, by settlements</i> , www.dzs.hr (13. 10. 2013.).
PDF na internetu PDF on the internet	(<i>Report of the WCED, 1987</i>)	(<i>Report of the WCED, 1987</i>)	<i>Report of the World Commission on Environment and Development (WCED): Our Common Future</i> , United Nations, 1987, http://conspect.nl/pdf/Our_Common_Future-Brundtland_Report_1987.pdf (13. 10. 2013.).
Web stranica nekog web mjesta Web page of a web place	(<i>Prirodna baština, n. d.</i>)	(<i>Natural Heritage, n. d.</i>)	<i>Prirodna baština / Natural Heritage</i> , Dubrovačko-neretvanska županija / Dubrovnik-Neretva County, n. d., http://edubrovnik.org/prirodna_bastina.php (13. 10. 2013.).
Slika ili tablica na internetu Figure or table on the internet	(<i>The Lunar Interior, 2000</i>)	(<i>The Lunar Interior, 2000</i>)	<i>The Lunar Interior</i> , 2000: http://www.planetscapes.com/solar/browse/moon/moonint.jpg (28. 11. 2000.)
Novinski članak (tiskani) Newspaper article (published)	(Slapper, 2008)	(Slapper, 2008)	Slapper, G., 2005: Corporate manslaughter: new issues for lawyers, <i>The Times</i> , 3 October, 4.
Novinski članak (na internetu) Newspaper article (on the internet)	(Chittenden i dr., 2003)	(Chittenden et al., 2003)	Chittenden, M., Rogers, L., Smith, D., 2003: Focus: Targetitis ails NHS. <i>Times Online</i> , 1 June, http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/scotland/article1138006.ece (17. 03. 2005.)
Referenca u tiskanom rječniku Reference in a published dictionary	(<i>Longman Dictionary, 2003</i>)	(<i>Longman Dictionary, 2003</i>)	<i>Longman Dictionary of Contemporary English (New Edition)</i> , Longman, Pearson Education Limited, Harlow, 2003..
Referenca u rječniku na internetu Reference in an online dictionary	(<i>Longman Dictionary, 2013</i>)	(<i>Longman Dictionary, 2013</i>)	<i>Longman Dictionary of Contemporary English</i> , Longman, http://www.ldoceonline.com/ (13. 10. 2013.)